

FİİLDE YAPI

BASİT YAPILI FİİL

Herhangi bir yapım eki almamış, başka bir kelimeyle de birleşmemiş fiillerdir. Kök halinde ya da sadece çekim eki alabilir. Fiil köküne kip eki gelirse o fiil basit fiildir.

Kök Halinde: sev-, ağla-, kaç-, sor-, git-, bil - ...

Çekim Eki (kip) Almış: okuyor – oku-yor
sildim – sil-di-m

Kitap okumayı çok **seviyorum**.
sev-(i)yor-um

TÜREMİŞ YAPILI FİİL

Fiil ya da isim köklerine yapım eki getirilerek türetilen fiillerdir.

Fiil Kökünden: anla-t-, uç-ur-, yaz-dır-, yıka-n-

İsim Kökünden: baş-la-, yaş-a-, ev-len-, dert-leş-

Bayramlık kıyafetlerini **giyindi**.
giy-in-di (fiil kökünden)

Dün arkadaşım **görüşüm**.
gör-üş-tü-m (fiil kökünden)

Büyük bir hayvan **avlamış**.
av-la-mış (isim kökünden)

BİRLEŞİK YAPILI FİİLLER

1. YARDIMCI FİİLLE KURULAN

Bir isim ve bir fiilin birleşmesiyle oluşur. Türkçedeki yardımcı fiiller “etmek, olmak, eylemek, kılmak” fiilleridir.

İsim + Yardımcı Fiil (et-, ol-, eyle-, kıl-)

Terk et- / Namaz kıl- / Hasta ol-

DİKKAT! Yardımcı fiille oluşturulan birleşik fiillerde ses düşmesi veya ses türemesi oluşuyorsa fiil bitişik yazılmalıdır. Eğer ünlü düşmesi veya ünsüz türemesi oluyorsa ayrı yazılır.

Sabır-et- sabret- (Ses düşmesi)
Af-et- af-f-et- (Ses türemesi)

2. ANLAMCA KAYNAŞMIŞ (DEYİM)

“göz gezdir- / akıl ver-”

Memleketim gözümde tutuyor!
Onu dört gözle bekliyorum.

3. KURALLI BİRLEŞİK FİİLLER

A. Tezlik Fiili: Fiil kök ve gövdelerine “-ı, -i, -u, -ü” ekleri getirilir. Ortaya çıkan kelime “vermek” fiiliyle birleştirilir. Bahsedilen eylemin çabucak gerçekleştirildiği anlamını taşır.
Geliver-, yapıver-, okuyuver-

B. Yeterlilik Fiili: Fiil kök veya gövdelerine “-a, -e” ekleri getirilir. Ortaya çıkan kelime “bilmek” fiiliyle birleştirilir. Bu fiillerde bir işin yapılmasına gücün yetmesi, işi başarma anlamları vardır. “Yapabil-, gezebil-, okuyabil-”

C. Sürerlilik Fiili: Bu fiillerde, işin belli bir süre devam ettiği anlamı vardır. İki şekilde yapılır.
* Fiil kök veya gövdelerine -a, -e ekleri getirilir. Ortaya çıkan kelime “durmak, kalmak, gelmek” fiilleriyle birleştirilir. Uyuyakal-, gidedur-
* Fiil kök veya gövdelerine -ıp, -ip, -up, -üip ekleri getirilir. Bu kelimelerden sonra “durmak, kalmak, gelmek” fiilleri kullanılır. “Konuşup dur-”

D. Yaklaşma Fiili: Fiil kök veya gövdelerine “-a, -e” ekleri getirilir. Ortaya çıkan kelime, “yazmak” fiiliyle birleştirilir. Bahsedilen fiilin gerçekleşmediği ama gerçekleşmeye çok az kaldığı anlamına gelir. “düşeyaz-, öleyaz-”